

Iturria: *Olerki galduak*, Antonio Arruti
(J. Etxeberriaren, K. Zubizarretaren eta J. Letonaren edizioa). Elkar, 1998.

Klasikoen Gordailuan:
<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/A/ArrutiOlerkiak.htm>

OLERKI GALDUAK

Antonio Arruti

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabego Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

1913

AMA NESKUTSAREN SORTITZARI

Egun onetan hartu zadazu
Neskuts errurik gabia,
Biotzetikan irteten zaidan
Agur eztsitu maitia;
Egun honetan sortu ziñan zu,
Zerutar egun sentia,
Atsegintzeko negarrez eta
Zotiñez zegon ludia.

Agertu baño lenago zure
Iduri kutun-kutuna,
Zer zegon emen gizon artean
Ez bazan gau txit illuna?
Txalo bikainez izan dedilla
Goitua gaurko eguna
Beragandikan datorrelako
Gogoaren osasuna.

Gora jatorik begi malkoz ta
Itxaropenez beteak,
Nola ziraden zuri begira
Egon Ebaren semeak!
Egun onetan osoro bete
Zinduzun aien usteak,
Zabaldurikan ugari zure
Esker eta mesedeak.

Alako eran orratzak ez du
Iparraldea billatzen,
Alako eran ez intz gozua
Lur kiskalduak eskatzen,
Ez umezurtzak Ama kutunen
Gogoramena maitatzen
Egun eder au zuten bezela
Gizon guztiak opatzen.

Elurra baño txuriago, ta
Lore guztiak atzean
Ipiñirikan, o zeñ añaña!,
Zuk arpegia agertzian,
Lilluraturik gelditu dira
Zeruan eta lurrean,
Esanik: o zein ederra gure
Miren dan bere sortzean!

Izan dedilla goitua beti
Gure Jaungoiko samurra,
Poztu dedilla malko garratzak
Irintsi dituan lurra;
Albistaturik urtu zaigula
Samin guztien elurra,
Etorri zera gugana, Miren;
Artu zaidazu agurra.

OLA-GIZONA

Ederki gure lana dijua;
 nere gogua
 Gañezka daukat atsegiñez:
 Burnia degu bikañ-bikaña,
 degu nai aña...
 Santzo gozo bat nork egiñ ez?

Doakabeak oso gerala?
 Illuna dala
 Beltz-beltz daukagun bekokia?
 Aditu, gizon koldar zerana,
 Aditu dana
 Ola-gizonen eresia.

Gipuzkoako meatzetatik,
 Onenetatik
 Etorri zaigu gaurko mia:
 Zepa gitxi du, menesta naro.
 O zein oparo
 Jasoko degun lan-saria!

Ez ari, mutill, izan meatza;
 Ugari ikatza
 Jaurti zak gure sutegira.
 Aspoak gora! t'arretaz ori
 Noiz gori-gori
 Jarritzen zaigun i begira.

Oratzar galda-galdan agona,
 Etorri ona
 Jartzera aguro lirañ-lirain;
 Amaika astidu polit artuko
 Dituk orduko,
 Gabi astuna dek ire gain!

Asten danian indarrez bera
 Gora beera
 Dana zatitu bearrean,
 Ire txatarrak kenduko dizkik,
 Utziko ez dik
 Loi ta zazkarik bularrean.

Zartada miñak biotzak ditu
 Beti garbitu,
 Lagarik zindo ta sendoak;
 Izanik arren gogor-gogorra
 Bere zigorra
 Artzen du gure Jaungoikuak.

Gabia pixkor zaigu gaur ari,
 Dakar ugari
 Urolak ur txit indartsua;
 Aurrera, mutill, au dek sasoi!
 Au dek agoiai
 Gutxitan degun erakua!

Aserre beti bizi gerala?
 Illuna dala
 Ola-gizonen arazoa?
 Ez dek iretzat, gizon txaldana,
 Emengo lana,
 Emengo gure par-gozoa.

Ikaraz ormak jarritzen ditun
 Etorri ta jun
 Emen dabillen durundia
 Eresi bigun baten antzera
 Neretzat bera
 Orain da guztiz pozgarria.

Ez nau beroak ikaratutzen,
 Ez naute izutzen

Emengo txinpart, su ta garrak;
Beltza badaukat nik arpegia,
Nagola argia
Argiro dio nere parrak.

Ez dauzka neskatz gorulariak
Bere begiak
Dauzkagun bezin poz eta alai:
Ark duan eran kirru txuria
Orain burnia
Guk ere irundu genduke nai.

Izadiaren indar altsuak
Gure beruak
Menperatutzen ditu sarri:
Añ ospetsu dan gogortasuna
Legun-leguna
Begira nola degun jarri.

Garbitutzeko baso zatarra,
Kentzeko larra
Burnia dute bear oso
Ikazkin eta nekazariak,
Gizon guztiak
Bizi badute nai eroso.

Txukundu leike txara abartsua,
Pizti lekua,
Aizkora sendo gabetanik?
Jaurti gentzake zugaitz-enborra,
Burni gogorra,
Erdibitutzen ez badek ik?

Zuen erraiak, lur ekoitzleak,
Nola goldeak
Erraz oi ditun zabal jarri!
Gero soroak arto ta gariz
Mardul, ugariz
Apaintzen dira zoragarri.

Emen egiten dira dardaiak,
Izkillo-gaiak
Zorrotz-zorrotzak et'ugari:
Sartu, kupida gabe buztartu,
T'azpian artu
Nai gaitun etsai dollorrari.

Doakabeak oso gerala?
Illuna dala
Beltz-beltz daukagun bekokia?
Gezur au ez dek esango gero
Entzun ezkerro
Ola-gizonen eresia.

ERBESTEAN

Egun onetan, nori neurtitzak
 Bear diozkat atera?
 Zertara zuen aurrera nator
 Euskeraz hitz egitera?
 Badakizute? Zerbait ekarri
 Nairikan gaurko jayera;
 Albanezake jartzera goian
 Txit maite dedan Euskera.

Ainbeste izkuntza ez dirade emen
 Gaurko batzarrean bitu?
 Al zuan eran bakoitzak bere
 Gogoak azaldu ditu.
 Ta isill Euskera? Ta isill euskaldun
 Zintzo bat orain gelditu?
 Erroman ere noizbat bear zan
 Aitor'en izkuntza aditu.

Emango diot agur samur bat
 Aita maitagarriari,
 Ludi zarrean eta berrian
 Ezagutua zanari;
 Emanik aintza guztiz bikaña
 Bere Ordena danari,
 Doibatzaren mall goinekora
 Orain igo zaigunari.

Emango diot lore polit bat
 Egonik arren neguan,
 Egonik arren mendiak zuri,
 Ta odei beltzak zeruan;
 Lore polit bat emango diot
 Likurta txit gozo duan
 Euskal lorea: Maitasunak
 Sortu dit nere barruan.

Egun ederra bene-benetan
 Zuretzat gaurko eguna!
 Begira, zuri begira dauden
 Semien alaitasuna!
 Gure biotzak beretzat artzen
 Du zure gaurko ondasuna;
 Eman deizula, Aita maitea,
 Jaunak luzaro osasuna.

Ez dezu ulertzen? Ez dezu beintzat
 Entzuten euskal-doña?
 Eresi erraz baten antzera
 Nere neurtitza dijua;
 O zein samurra dan gure euskera!
 O zein ezti ta gozua!
 Baña nekatu zeran bildurrez
 Emen amaitzera nua.

1914

ADISKIDEARI AGUR

Galgarrizko gabean
 Dagon sortaldera
 Josu'ren Berri Ona
 Zuaz zabaltzera;
 Aren argiarekin
 Zuaz ekartzera
 Oker zebiltzan asko
 Zeruko bidera.

Arlo bikaña dezu
 Artu bizkarrean,
 Pozez ta txaloka
 Naukazu aurrean;
 Aurrera beti zure
 Bide zuzenean
 Iñoiz etsi gabe lan
 Asi dezunean.

Gizonak al dezaken
 Lanik andiena,
 Asmatu dezakegun
 Gauzik ederrena,
 Nere biotzak asko
 Maitatzen duena,
 Da zabaltzea Txinan
 Gure Sinismena.

Josu'ren ibilkera
 Jarraitutzen dezu,
 Bialduaren antza
 Ta izena dituzu;
 Zein zorionekua
 Adiskidea, Zu!
 Nere azken agurra
 Orain artu zazu.

Agur, lagun maitea;
 Pozez ta negarrez
 Naukazu gaur aurrean
 Txoro baten legez;
 Zuri begira baldin
 Jartzen banaiz pozez,
 Betiko juatean,
 Nork negar egin ez?

Agur, izango ote da
 Au azken agurra?
 Ez dakigu; bakarrik
 Dala txit samurra;
 Degula badakigu
 Bizitza laburra,
 Ta urruti txit dagola
 Sortaldeko lurra.

Izar goiztarra baño
 Garbi ta argiago
 Gure maitetasuna
 Dizdiz beti dago;
 Ikusten ez bagera
 Lurrean geiago
 Goian zu laztantzeko
 Asmoan ni nago.

Agur, lagun maitea,
 Pozez ta negarrez
 Naukazu gaur aurrean
 Txoro baten legez
 Agur, zure iduria
 Ez det aztuko, ez
 Adiskidea, maite
 Zaitudana ziñez.

1915

ERROMAKO FOROARI BEGIRA

Euskaldun jaio nintzan
(Arrese)

Uri guztien Uri-buruko
Toki miragarriena,
Edertasunez, aunditasunez
Izendatua lenena;
Urrun da urrean dauden uritan
Diz-diz daukazuna izena...
Baña zer dakust? Gezurra izan zan,
Gezurra aditu nuena?

Zu zera alako...? Zeñek onela
Usteko zindun arkitu?
Omen aundiko Foroa, nazu
Bene-benetan arritu!
Isiltasuna, bakardadea
Bakarrik Foroak ditu,
Foroko orube, jauregi lirañ
Guztiak dira zatitu.

Nun dira gizon jakintsu, zoli
Itz egiten zekitenak?
Nun dira Batzar izen ta izan
Izugarria zutenak,
Lur birarentzat epai mingarri
(Ta askotan ez añ zuzenak)
Arrotasunez itxuturikan
Erabaki zituztenak?

Isildu ziran. Erraz ezagun
Ezin da Batzar-tokia,
Mako, metarri ta arlandu puzkak
Lurra daukate estalia.
Zenbat iduri polita zana
Orañ bururik gabia!

Omen aundiko Foroa, zaude
Benetan negargarria!

Or dago *Deuna* zeritzon bide
Amaika aldiz aitatua;
Lotu ta atzean eramanikan
Bakaldun menderatua,
Urrezko gurdi baten gañean
Buruan zuala arua
Ortikan sartzen oi zan gudari
Garaitzallien Burua.

Ortikan ziran irteten ere
Alderdi guztietara,
Martizti sendo burni ta altzairuz
Jantzitakuak. Zertara?
Eramanikan Erromatarren
Izenak zeukan ikara,
Eramatera lur guztiaren
Ondasunak Erromara.

Ujol aundien erara zuten
Estali lur ezaguna;
Erromatarrak ziran goiak, ta
Bea zan aien laguna,
Aien uztarribean zegoen
(Ez bazan ere leguna)
Erri ziztriñen antzera orma
Zabal, sendo, bikañduna.

Aiena.. baña lepo batek ez,
Ez zuan artu uztarria,
Lokarri gabe ziñan bakarrik
Gelditu, nere mendia:
Iñoiz ez zuen garaitu gure
Maite degun Aberria,
Noeren kutxa bezela goian
Egon zan Euzkal-erria.

O zeñ erreten zabala dagon
 Andik gure gizaldira!
 Gure etsai arro bildurgarriak
 Jetxi ziraden obira,
 Aitor-en seme trebeak berriz
 Orañdikan bizi dira,
 Aietako bat ementxe dago
 Foroari gaur begira.

Orduan bezin apañ dauzkagu
 Euzkaldun zelai-mendiak,
 Orduan bezin landuak daude
 Gure soro-sagastiak;
 Ta guri itzultzen samurrago orañ
 Jaunak dizkigu begiak
 Euzkal-mendiak argitu zitun
 Ezkero Kurutz maitiak.

Erroma, illezkor izena zendun,
 Aspaldian ill ziñana,
 Nun laga zendun ezpata zorrotz
 Beti garaitzen zuana?
 Nun dezu makill ludi danean
 Agintaritza zeukana?
 Aren aztarnik ere ez dago orañ
 Puzkatu ta austu zan dana!

Leoi gogorren eran zinduzun
 Gizon guztiak atxitu,
 Zure burnizko letagin akats
 Asko ludiak baditu;
 Azkenik auldu ziñaden eta
 Ziñaden txit elbarritu,
 Zure marroen kupida gabe
 Emen zinduen obitu.

Erori ziñan berriz eziñik
 Igo zeunkazun alkira,
 Lotsaz beterik sartu betiko
 Ziñan lurraren azpira;

Pozez gañezka gizonak zure
 Zorigaitzari begira,
 Astindurikan uztarri zarra,
 Orañ kate gabe dira.

Betikotasun guztian irauñ
 Bear zuala ziona
 Auspezturikan, ezereztuta...
 Zeñ ikasbide eder, ona!
 Arrotasunak ondatu zuan
 Orañ da beti gizona,
 Jaunaren bildur donean dago
 Amaigabe zoriona.

TRUEBA'RI

Euskalerriko Goitizlarien
 Ezin obien
 Gallur-gallurra daukazuna;
 Eldu zait, orra!, neretzako dan
 Pozgarrizko lan
 Au dakarkidan zure eguna.

Lore bikañak jaurtirik zuri,
 Aroz iduri
 Or daukazuna zamatzia,
 Ez det izango biotzekua?
 Barruko sua
 Orain nai nuke zabaltzia.

Ainbeste maite zuan elean
 Bizi zanean
 Trueba aundiak, gozo ugari
 Aintz biotzetik datorkidana
 Gaur beregana
 Likurta legez, juan ari.

Arentzat dana. Beretzat alai
 Guztion nunnai
 Jotzen ditugun eresiak;
 Orain ordaindu bitez alako
 Bereganako
 Denok genduzkan zor aundiak.

Illezkor aren lumaren bidez
 Erbestian ez
 Iñor ez dago jakin gabe
 Ainbeste gauza miragarrien,
 Sakon, garbien,
 Euskalerria dala jabe.

Aren eresi zoragarriak,
 Nere begiak
 Malkoz lañotu dituztenak,
 Gure txokotik azkeneraño,
 Baltiko'raño
 Dituzte eraman Euzko-izenak.

O zenbat maite zituan gure
 Atso t'agure
 Zintzo, lanean makurtuak!
 O zein ederki dituan jarri
 Askotan larri
 Garabilzkigun itxasuak!

Zugaitz itzaltsu baten azpian
 Zeukala bian
 Ibarra, goian zeru urdiña...
 Auxe Truebak maite zuala,
 Onela zala
 Guztiz atsegin ta jakiña.

Aldameneko errekatxotik
 Bazterra pozik
 Ipintzen duan urak legez,
 Aren kolkotik datozen itzak,
 Aren goititzak
 Oztak poztutzen ditu ziñez.

Samur, emeki, leun biotzera
 Sartutzen zera,
 Gure Trueba maitetsua,
 Oitura txukun, gauza sakonak,
 Mamintsu, onak
 Idatzitzeko, bai, sortua.

Euskalerriko gurutzak oso
 Polit, eroso
 Dakusgu zure neurtitzetan;
 Aiek erori baño lenago
 Degu naiago
 Lurra austu dedinugarretan.

Beso itzaltsuak zabaldu bitza,
 Gure bizitza
 Dan zugaitz mardul ta kutunak,
 Aren intzagaz zuk bezelaxe
 Nai degu ase
 Danok izanik euskaldunak.

Ermita mendi-gañean dauden,
 Pozgiro zauden
 Egaletako baserria,
 Trueba'rentzat, o zein alaia!
 Eresi gaia
 Daukazute txit ugaria.

Jaungoikua'ren izen donea
 Onetsitza,
 Goraturik lur euskalduna
 Izan zan aren arazo osoa,
 Bear gozoa!
 Jarraitu bear guk deguna.

Sinismenaren ziargietan
 Garbi, leunetan
 Billatu zuan atsegiña;
 A! zalantzaren laño zatarrez
 Etzitzaion, ez,
 Iñoiz goibeldu zeru urdiña...

Danentzat maite-maitetsua zala,
 Iñoiz etzala
 Bereganatzen gorrotua,
 Zenbat eresi banatu ditu
 Ta min ibitu!
 Au Truebaren lan gozua!

Euskalerriko lore bikaña,
 Zeñek zuk aña
 Goratu digu bere izena?
 Lorak dakarzkiz orain zugana,
 Zuretzat dana,
 Euskalerrien anitz, omena.

Aroak orain... ni lorez nator,
 Eskerrez dator
 Ama Aberria konkorturik;
 Gora Trueba ospetsuari!
 Aintza berari,
 Benetan diot esaten nik!

LURREKO AINGERUAK

Arren, gelditu! Arren, gugandik
 Ez iges egin zerura
 Aingerutxoen, orban gabien
 Zoragarrizko lekura;
 Ludi gaiztotik zerura baldin
 Igo badezute gura,
 Betor eskua zuen bitartez
 Guk irixiko degu ura.

Ibar mendiak ondatu ditun
 Ujol aundien ertzean,
 Zikindu gabe gelditu zaigun
 Egal, erpiñ bakarrean
 Zaudete zuek, zuek-gatikan
 Aserre dagoanean
 Samur begiak ipintzen ditu
 Jaunak lurraren gañean.

Ekaitz gogor ta laño zatarrik
 Ez duan ortz ederrena,
 Besteren ona zurbildu gabe
 Begiratzen dakiena,
 Zelai baketsu muno-gabea,
 Aintzira urdin ta gardena..
 O zein garbi ta maitagarria
 Dan umien adimena!

Zenbat arantza berez jaiotzen
 Dira lurraren gañean,
 Amaika kezka dirade ernetzen
 Emen gure barrenean!
 Baña jolasten gatx-gabeakoak
 Dakuskitan bakoitzean
 Diot: loreak ez dira amaitu
 Umeak diran artean.

Lurreko lore maitagarriak
 Likurta gozoz beteak,
 Landara berri zerutar intzaz
 Beti daudenak ezeak:
 Baldin ainbeste Done ta Aingeru
 Goiak badauzkate, beak
 Edergarrizat bear dituzte
 Aingeru ego-gabeak.

Sarri-sarritan aingerutxuak
 Egoten omen oi dira
 Zeruko leio politetatik
 Lur onetara begira;
 Emen dabilizan gizonakgatik
 Arrotxu jira ta bira?
 Lurreko euren anaiakgatik
 Uste dutenak badira.

Alaitasuna noranai beti
 Lagun daramazutela,
 Zelai-gañean arkumetxoak
 Udaberrian bezala
 Zabiltzate emen, zoragarrizko
 Aro gozo, leun, epela!
 Poza darion iturritxo bat
 Biotzean dezutela.

Atozte nigan, ene laztanak,
 Atozte nigan, kutunak,
 Biotz ederren jabeak, eta
 Gogo garbi-garbidunak;
 Umeak, izan zaitezte beti
 Lurrean nere ezagunak,
 Izan zaitezte gero zeruan
 Maitagarritzko lagunak.

1916

EUSKAL-ABIA

Ez dek iretzat, ez den iretzat,
Askoren bearrekua
Uri galanten erdian azi
Ta atsegiñetan nastua;
Ez da zuentzat... Goratutzera
Euskal-basetxea nua,
Notiñ apalen abi bigun da
Gentzaren bizilekua.

Ez da benetan ikusgarria
Oñetatik tellatura
Azaletikan igaro gabe
Basetxearen itxura
Dauzkala aurrean arri-mall latzak
Sartzeko bere barrura:
Arri-mall latzak beti igo bear
Jungo bagera zerura.

Zure barruan agintaritza
Dauka gure Jaungoikoak,
Kristoren esi gaizkatzallean
Bizi dira barrukoak,
Zeruko bide zuzenetatik
Daramazkite orpoak
Onbide ederrez, zerutar naiez
Apaindurikan gogoak.

Begoz or bean beko gorroto
Ardail ta iskanbill biziak,
Alkarren kaltez egun eta gau
Nar dabilzan kutiziak;
Ta atsedean goxoz uxatu bitza
Nere naigabe guztiak
Emen alboko zugaitz tantaian
Pill pill dabillen aiziak.

Orra, atarian lili bi legez
 Bi neskatill euskaldunak,
 Euren erdian dagon amaren
 Apaingarri ta kutunak;
 Aitaren poza, baldin odeiak
 Noizbait badatoz illunak,
 Esateraño: «alabatxoaz
 Zamak ez ditut astunak».

Oitura zarren kutxa zutunik
 Uin artean zaudena,
 Argi ta garbi daukazuna, bein
 Artutako Sinismena,
 O basetxea! Benetan det nik
 Maite zure ezkutapena;
 Itxuraz izan arren apala
 Ederra dezu barrena.

Ez dauka noski begientzako
 Gauz andirik basetxeak,
 (Argatik egon oi dira askotan
 Barrez erritar ozteak).
 Zarrak leioak, antxinakoak
 Goiko ta beko ateak,
 Lau orma zatar leundu ta belztu,
 Dizkietenak urteak.

Ango batasun ta ango pozkida
 Datozenian batera
 Egun osoko lanaz aulduta
 Aita-semiak etxera!
 Abegi ona ta aparria prest,
 Maitetasuna gañera,
 Orduan, gure basetxea, zu
 Zeruko irudia zera.

Ez dek iretzat, ez den iretzat,
 Arrokerian oitua
 Uri aundiko seme-alaba
 Atsegiñetan nastua...
 Euskal-basetxe maitea, gure
 Abi bigun ta gozoa.
 Itzali gabe gorde zuek beti
 Oitura garbien sua!

ITUR-ONDOAN

Maite det benaz esku-zabala
Goiko Jaunaren antza daukala
Dakidalako.
Ta aspertzen ez dan iturritxo ona
Bai egun ta gau dariona
Legez dalako.

Zabal zabalik bere esku biak,
goruntz jasota bere begiak,
Ta arpegia alai...
Nori jaurtitzen dion eskarra,
Nori legortzen dion negarra,
Ez du jakin nai.

Eskar gaiztoa, gogo-lilien
Ainbeste iduri ta amets garbien
Betiko izotza,
Zori gaiztoan i[n]tzan i sortu
Bañan oraindik ez dek gogortu
Aren biotza.

Eman, zabaldu, banatu ugari,
Eskar-beltzeko bidaztiari
Jaramon gabe:
Nabaitutzeko gogo ta beta
Baldin baleuzka, zenbat min eta
Zenbat naigabe!

Zenbat onera datoz eguerdi
Kiskaltzallean, neketsu, izerdi
Patsetan bero...
Ta isillik danak aurrera doaz
Emengo ur naro, garden, gozoaz
Aseta gero.

Isillik doaz... Ta au balitz dana!
Bada atsegiñez ere duana
Zikintzen ura;
Egite... ez dakit, ez nuke esango.
Balute beintzat orrela izango
On edo onura!

Goiko Jaunaren biotz samurra
Anei eskarrez oparo lurra
Bete di-una,
Ordañez, bañan, O gure beko
Zabar abillen eskergabeko
Biotz astuna!

Bai, egunero diz-diz egiñik
Sortaldetikan eguzkia nik
Dakust irteten;
Gaiztakerien kate zitala,
I berriz iñoiz, auxe tamala!,
Ez aiz eteten.

Amaitu gabe giz-eme'errua
arrano be||tza legez dijua
Zeru goiera;
Emendik berriz bere garaian
Euri gozoak bear dan gaian
Datoz lurrera.

Iturritxoa, zenbat eguerdi
Kiskaltzallean datoz izerdi
Patsetan, bero...
Eskege danak aurrera doaz
Zure ur oparo, garden, gozoaz
Aseta gero.

Jaramon egin gabe iturria
 Naro donkitzen dio ur garbia
 Nai dubenari
 Naiz izan gizon txatxu, zistorra,
 Diona arrika ordaintzen zorra
 Ongilleari.

Ondo zaudete nere begiak
 (Miñez nik esan arren) itxiak,
 Ez ikusteko
 Ainbeste gauza biotza samin
 Jartzen dutenak, ainbeste notin
 Eskergabeko.

ILLUNABARRA

Banua; zoli ziran begiak dauzkat lausuak,
 Dauzkat zeukaten arintasunaz oñak aztuak,
 Ta arriturikan orain arkitzen ditut alduak
 Aritza baño sendoagoa len neuzkan besuak.

Banua; indarge nabaitutzen det biotz barrena
 Sasoi obean bildurra zer zan etzekiena;
 Agin-ka ari zait nere bizitza jaten zedena,
 Ta adierazten guztiz urrean dagola azkena.

Azkena! baño betor nai duan garaian bera
 Alai entzungo diotan berri au ekartera:
 Lan eta nekez inguratuta bizi bazera
 Atoz zorion-iturburuan eseritzera.

Bertatik eta pozez demaiot agur samurra,
 Ez det intziriz eta negarrez utziko lurra:
 Badakit bertan nere egotea dala laburra,
 Badakit bera dala atsegiñak ematen zurra.

Gaztetatikan maite izan ditut euskal-mendiak
 Balira legez nere lagunak, nere zatiak,
 Aien aurrean idiki nitun nere begiak,
 Ta ajen aurrean izango dira betiko itxiak.

Maite ditut nik mardul datozen ondorenguak
 Goiko-Jaunaren bildur donean azitakuak
 Asabagandik artu nituan gure ekanduak
 Ardura aundiaz nere sendian dauzkat sartuak.

Utziko diot nere makil au seme zarrari
 Ta agintaritza lagako diot orla berari
 Esanaz zuzen agindutzeko makurtu ari
 Apal, mendaro Jaungoikoaren aginduari.

Ni banatxiak, nere pipako kea bezela
 Desegin zaidak, ail, nere bizitz labur, mengela
 Baña zeruruntz kea dijuan eran, orrela
 Nik ere juan nai diat, antxe zenkadat gela!

Ez aztu, seme, gaztia aiz orain, ni berriz zarra
 Ez dek egoten ostotsu beti zugaitz adarra,
 Malats goizean zegon lorea tximel malkarra
 Ikusi diat eldu baño len illunabarra.

Bukatu bear gauza guztiak asi badira
 Baña gizonak zoriontsuak egiaz dira
 Zartzaro onean jeisten diranak soñez obira
 Gogoz igorik, uso zuria lez Donekira.

Noiz edo berriz beko ibarretik mendietara
 Dator oiartzun barrura sartzen didana ikara.
 Zer berri dakar? Zer dio berak? Nundik? Zertara?
 Eskeintzen digu garaun berridun beko landara.

Etorri bedi lenbailen gentza badu laguna
 Zorion-poza naro zabaltzen emen diguna;
 Baña auen orde baldin badakar garaun lizuna,
 Madarikatu bedi datorren egun illuna.

Gora, lokarri gabeko gure mendi gañera,
 Ta arretaz, ernai andik begira beko ibarrera;
Ona ta *argia* baldin badatoz esan, aurrera!
Gaizto ta *itzalak* baldin badatoz esan, atzera!

Larria benaz euskaldunentzat oraingo ordua.
 Au gauza zarrak lurperatutzeko lelo zorua!
 Galduko ote da gure Erri Kutun antxiñakua?
 Esnatu, jaiki seme leialak. Ai, ni banua!

UDABERRIA

Ikusten danez, etzegon illa,
 Lotan zegoan sortitza;
 Baratza apaintzen dute loreak,
 Osto berriak aritza;
 Gauza guztiak, entzun balute
 Bezela Jaunaren itza,
 Berrizatutzen asi dirade
 Bakoitzak bere bizitza.

Odei zatarren orde zeruak
 Artzen duan apañera!
 Egun labur ta goibelen orde
 Luze t'alaien sarrera!
 Biotz aulduen bizkorgarritzat,
 Udaberria zu zera
 Mirabe lorez aroatuta
 Goitik bidaldua bera.

Alaitasunez beterik gogo
 Kezkaz t'intziriz betia,
 Udaberria, zu zera gure
 Garraztasunen ezitia:
 Erakusteko nunbait azkenik
 Ez duan Udaberria
 Urteoro bein idikitzen du
 Jaunak zeruko atia.

Eresi gozoz, pozez beterik
 Txara abartsuen barrena
 Tontorretatik laisterka datoz
 Ur jolastari gardenak,
 Beren ezeaz maitaro beti
 Elikatzen dituztenak
 Albo bietan ostotsu dauden
 Altza ta lizar lardenak.

Auxe da gure mendiak jazten
 Duten soñeko bikaña!
 Noren sorbaldak, zeñen burua
 Ederrak aienak aña?
 O gure sasoi oparotsuak,
 Sagasti mardulak...!, bai
 Abestutzeko bear bezela
 Motela det nik mingaña.

Naiago det nik emen jarrita
 Muno loratsu gañean
 Ikusi nola ludia dagon
 Erarik txukunenean,
 Nola jolasten diran mutillak
 Zelai zabal bigunean,
 Soroan berriz nekazariak
 Bero ta zintzo lanean.

Oi zein ederki diruditen or
 Aurrean dauden etxiak,
 Alor ondoan, zugaitz artean
 Agerturik arpegiak,
 Euren barruan bizi diranak
 Bezela garbi txuriak,
 Onen ekandu zar-ospetsuen
 Antzera kutsu gabiak!

Euskal-itx jator berarizkoak
 Neretzat oso kutunak
 Aldiz dakarzki niganaraño
 Egatan aize bigunak...
 Euskera il zala? Ez, alajaña!
 Gure etsai errai txardunak
 Uste izan arren eldu zirala
 Beretzat azken egunak.

Etzegon illa, burura jaurti
 Zitzaion negu gogorra,
 Bere semien eskar gaiztoaz
 Jarri zan itxu ta gorra;
 Baña semiak damututa gaur
 Ordaintzen diote zorra,
 Ama maitea jartzen dutela
 Gazte, lirain ta bizkorra.

Naro, loreak zelaian legez,
 Euskaldunen biotzian
 Loreak erne dira jartzeko
 Euskeraren bekokian;
 Euskal-eresi samurrak sortu
 Dirade gure eztarrian,
 Baso itzaltsuan berez sortutzen
 Diran lez udaberrian.

Betoz aguro menditar-urak
 Iturri goitar gardendik
 Atsegiña ta garbitasuna
 Alboetan zabaldurik...
 Arin datorren egun batian
 Ez daukala areriorik,
 Euskera garbi mintzatzen nunai
 Irudimenez dakust nik.

Udaberria, udaberria
 Lorez t'abestiz betea,
 Gogo tamalen pozgarria ta
 Makalen bizkortzallea,
 Zugaz batera, betiko utzirik
 Bere lo-zorro luzea,
 Lorez t'abestiz orain aurkeztu
 Bedi gure ele maitea.

EDERRENARI

Gotzon guztien Bakaldun ederra,
Jaunaren Ama ta Neskuts aratza,
On bide danak giltzapean mardul
Dauzkan baratza.

Maitetasunak eskeñita zuri
Daukan ill ontan, guztiok zugana
Maitaro gatoz eskuan arturik
Loretxu bana.

Noren buruan egongo litzake
Ain egoki t'atsegiñez betia
Nere barruan bat-batean sortu
Zaidan loria?

Ikututzeaz bekokian zuri,
Anei artean ez dala bigarren
Agertuko da, jatorriz malatsa
Izan ez arren.

Loreak zuri, lokatzez beteta
Zegon lekuan orbange jeikia!
Zuri loreak, giz-eme guztien
Apaingarria!

Edertasunen iturria zera,
Garbi guztiak zugandikan datoz:
Eder-garbiak egitera gogoz
Lenbailen atoz.

Eguzkiaren ziargien bildur
Illuntasunak igesi dijuaz.
Biotz itzalik baliteke gure
Ama aurkeztuaz?

Alaitasuna banatzen du nunai
Pozez beterik goiak eta beak,
Likurta naro banatzen duan lez
Baratz-loreak.

Goiko Jaunaren alaba delarik
Ona jetxi zan, eta zein gozoak
Basamortuan atera dizkigun
Iturritxoak!

Zoragarrizko soñekoz jantzita
Lorak dituzte buruak azaldu,
Nai dute beren Bakaldun ederra
Orla goraldtu.

Ezin zenbatu litezkean txori
Gau t'egun pozez daudenak kantari
Dira atsegiñez zerutar Usoa
Aintzatzen ari.

Ozkarbi izarrez josita dagoan
Barrura sartzen didana atsegiña
Iruditzen zait Mirenen soñeko
Urdiñ urdiña.

Igarotzean lasterka gugandik
Usai gozodun laga du ludia,
Andik dakigu zeruruntz bidaltzen
Likurt garbia.

Betoz loreak! Arotu nai nuke
Sorta galantaz Amaren burua,
Lorien orde zerdian jarririk
Nere gogua.

Antxe zuretzat egun eta gabaz
Bere likurtak banatuko ditu...
Abegi onaz magalean, arren,
Amatxo, bitu.

Ez eguzkiak suarra dalarik,
 Ez ekaitzaren eras-aldi danak
 Galtzen dituzte bein zure menpean
 Jarri ziranak.

Zerutar intzez arretaz guritu
 Orain eskeintzen dizudan loria,
 Gero zeruan landatu dezazun
 Zuri-gorria.

Zure maitasun donean bizirik
 Ornitutzia zeruko baratza
 Da nere leia, zuk bete zaidazu,
 Neskuts aratza!

IBAI-ERTZIAN

Astiro baña gelditu gabe
 Zu beti zuaz, aurrera,
 Ibai galanta, zure urak laster
 Itxasoan galdutera;
 Zeñek zarama? Noren besuak
 Bultz egiten dizu bera?
 Gure iduria, gu bezelaxe
 Ezin iñun egon zera!

Jaiotzakitan asi ta gero
 Unetxo bat galdu gabe
 Lasterka guaz egiteraño
 Eriotza gure jabe.
 Zertarako orduan sutan barrena,
 Balitz bezelaxe labe
 Bat, daukagula mingañoak esan
 Oi ditu zenbait naigabe?

Baña patxadaz aurrera beti
 Ibai galanta dijua,
 Dauzkala alboan zume, zugaitz ta
 Guri dagoan ostrua,
 Aberasturik ederturikan
 Bazterrak eta ingurua...
 Zorionduna benetan auxen
 Egiten duan gogua!

Ukatu gabe nai eta nai ez
 Ai! datorkidan azkena
 Ibaia legez au ere balitz
 Naro, zabal ta gardena,
 Ondurik bazter beartsu danak
 Itandu gabe, zeñena?
 Au da alperrikan ez bizitzea,
 Au bizitzarik onena!

Mako bikañak bidez jarrita
 Dauzkatzu zure gañean
 Ain ongillea zeran ezkeru,
 Ibaia, gure lurrean;
 Aitatu bitez onen bat egin
 Dutenak euren bidean;
 Eurentzat mako t'aroak beti,
 Eurentzat goian ta bean.

O zein garbiro dakuskidan nik
 Leiar oietan ibaia,
 Etxadi, zubi, kanpantorre ta
 Alboko zure zelaia:
 Or zauden bezin ikusgarria,
 Or zauden bezin alaia
 Neurtitz auetan zeu ipinteko
 Nik iduki detan naia!

Zure gañean bezin ederki
 Baneuzka begietan, ai!
 Euskalerriko mendi t'ibarrak,
 Orduan zenbat neurtitz-gai!
 Orduan pozez onei begira
 Egongo nitzakela, bai,
 Eresi leunaz Euskalerrria
 Goraturik guztiz alai.

Ur garden oiek bezin gardena
 Eurak bezin ugaria
 Balitz barrutik gaur datorkidan
 Euskaldun neurtitz neria;
 Agertutzeko zein aberatsa
 Dan euskal-altxor garbia,
 Agertuteko zenbat nik maite
 Zaitudan, Euskalerrria.

Eseri nadin emen ertzian,
 Eseri nadin begira
 Itxas-alderuntz gelditu gabe
 Dijuan ibai garbira;
 Alkarri zerbait urak ixillik
 Esaten ari balira
 Bezela pill pill limurituak
 Bakarrik entzuten dira.

Esaten ote dituzte edesti
 Biotz-esnale diranak,
 Igarotako neke ta malko
 Garratzen gaia ziranak,
 Oraingo usteak, oraingo laister
 Amaituko diran lanak...
 Arretaz entzun arren ulertu
 Iñork ezin dituanak?

Baña barrura dijuaz zuzen,
 Sartzen dira biotzera
 Nik ezin esan detan gauzatxo
 Samurren bat esatera;
 Begiak gero bustitzen dira,
 Zotintxuren bat ostera...
 Juan zaitezte, nere malkoak,
 Nasturik uraz batera!

Aurrera guaz danok, gelditu
 Gabe jaio giñanetik,
 Menperatutzen erraz gaitun bultz
 Indartsuaren aurretik;
 Baña naiz izan luze naiz labur
 Lagatzia nai nuke nik
 Ibilli bear detan bidea
 Onbidez aberasturik.

AMALAUDUNAK

1. GOITIK

Zeñek onela daki basoa
 Jazten t'apaintzen beko zelaia?
 Zeñen aginduz orain usaia
 Dago banatzen baratz osoa?

Luze ta zabal dakust soroa
 Arto ta gariz dagola alaia,
 Geldi patxadaz berriz ibaia
 Aran landuen zear dijoa.

Nundikan dator nere neurtitza?
 Osto belarren eran, sortitza
 Neuk ote daukat ere guraso?

Ez dakit nundik datorren, baña
 Bai-da au esaten didan ezpaña:
 Gorago zure begiak jaso.

2. ARTEGAZ

Egun oroko lanez nunbait auldua
 Atsedenduten nagi datza ludia:
 Izarrez apainduta dago ozkarbia,
 Ez da nabaitzen baizik aien kiñua.

Zaratatxorik gabe baso itzaltsua,
 Egak tolestuta aize jostalaria,
 Nunai ixiltasuna lotan guztia...
 Ez baldin bada nere biotz gaxua.

Nundikan dator entzun dedan zotiña?
 Dalarik auxe guztiz laban t'ariña.
 Gogua mugitzeko daukan indarra!

Dirudi itxas-barruan lagunik gabe,
 Tamala ta larria dauzkala jabe,
 Itotzen dagonaren azken negarra.

3. BIAK

Batak agindu bestiak eraso,
 Orain etsaiak ta laister lagunak,
 Iñoiz eteten ez diran jardunak
 Nere barruan oi dirade jaso.

Aldiz, bai, aldiz dirudite itxaso
 Amorratuan dabilzan sabunak,
 Biamonean besarka lagunak,
 Balira legez seme ta guraso.

Gau t'egun beti nerekin dabilta
 Euren ezkutu ta jardunen giltza
 Aspalditikan dagola nere gain.

Arretaz entzun aien jardun dana
 Ta neurtitz euskal berrietan orain
 Azaldu, orra nere gaurko lana.

4. ETORRIA

Orrilleko loratik likurt atsegintsua
 Erlauntzatikan berriz gozo dator ezta,
 T'askotan dakust mendi txokoan ur garbia
 Dariola nekatzen ez dan iturburua.

Ostoa, lora, gero sagar-ale gozua
 Azi zapaldutikan mardul dator garia.
 Baña nork daki nola neurtitz euskal neria
 Nere biotz gaixuan izandu dan sortua?

Baldin nere neurtitzak balira apain apañak
 Benetan dituztela sendo mamitsu zañak
 Arrotu ni? Nereak iñoiz izan ez dira.

Nere zauri sakonen belar osasungarri,
 Nere gau luzearen izar bezela, sarri
 Norbaitek legun esan oi dizkit belarrira.

GAZTELU BATEN AURREAN

Nun dira gizon madarikatu
 Odol-zaleak, su garrez
 Igarotako leku guztia
 Uzten zutenak negarrez?
 Orain, eskerrak Jaunari, gure
 Bazterrak ostoa belarrez
 Ikusgarri, ta biztanle danak
 Bakean dauzkagu barrez.

Batian au ta bestian ori,
 Ezer gabe geienetan,
 Alkarren kaltez lagun t'anaiak
 Zebiltzan egin-aletan;
 Eskuan ezpat beldurgarria,
 Gorrotoa biotzetan,
 Odola sarri lurrean eta
 Inguru guztia ketan.

Obietatik jeiki zaitetze
 Gudari biotz gabeak,
 Ainbesti notin erru gabien
 Ondamen et'eraileak;
 Billela, Butron, Abendaño ta
 Emengo jaun ta jabeak,
 Madarikatzen zaituzte zuen
 Gaurko zentzudun semeak.

Alkartasunik aundienean
 Emen bizi izan diranak,
 Kezkarik gabe t'ixil egiñaz
 Auzoan oi diran lanak,
 Lagun urkoak anai t'ezagun
 Maiteak atzo ziranak,
 Otso, katamotz amorratuen
 Eran asten dira danak.

Utzirik soro maitaro onduak,
 Utzirik nekazaritza
 Orain ta beti gure gizonen
 Zorioneko bizitza,
 Arturik atxur ongillearen
 Ordez iskillu portitza
 Gudari sallak edonun dakust
 Ta dantzut gorrotozko itza.

Zer dala jaiki dira lugiñak
 Zer dala-ta deadarra
 Mendirik mendi dijuu askori
 Dakarkiona negarra,
 Gitxik dakite nola sortu dan
 Aurrean dagon jazarra,
 T'ondo zergatik ez dakitela
 Antxen eurak ill bearra!

Doakabea, tripako miñez
 Ez dakizu jaiki dala
 Nagusi jauna, ta gaur goizean
 Urduritsu dagoala?
 Ai!, eztakizu zitalkeriak
 Ortik jaiotzen dirala,
 Egin berria dagon gaztaia
 Gandik bezela gezala?

Olesik egin etziolako
 Gazteago dan zaldunak,
 Datozelako berandu xamar
 Aurten illar, babarrunak...
 Gora, mutillak! Ekin menpeko
 Morroi, aide t'ezagunak,
 Asetu dedin eraman ari
 Bere etsaien giltzurrinak.

Burruka gorri buru gabian
 Apurtzen bada burua,
 Etxeko danak dakarkitela
 Euren gañian...narrua,
 Ez ajolarik iduki! Zuen
 Anaïen bizilekua
 Zuen indarrez umant aundiak,
 Izan da purrukatua.

O nere euskaldun anai maitiak
 itxumustuan alkarri
 Erasotzeko gogor ainbeste
 Bider zeratenak jarri
 Ixuririkan anai-odola
 gure bazterretan sarri,
 O zer onura dizute zuen
 Zorakeriak ekarri!

Aberriaren alde izan balitz,
 Izan balitz Sinismena
 Zuen egintza ta zuen jazar
 Gogorren zio zuzena,
 Baña zertako ziran guztiak?
 Ekarririk ondamena
 Zuen anaïen etxadiari,
 Ondatutzeko zuena.

Nun dira gizon odoltsu aiek
 Dollorkeriz ta su garrez
 Igarotako leku guztia
 Uzten zutenak negarrez?
 Orain, eskerrak Jaunari, gure
 Bazterrak ostu belarrez
 Ikusgarri, ta biztanle danak
 Bakean dauzkagu barrez.

Gaztelu lirain zure burua
 Arro jasotzen dezuna,
 Edertasunen loreak emen
 Zabaldutzen dituzuna,
 Igarotako zenbait edesti
 Minberatuen giltz-duna,
 Iduritzen zait oroitz tartean
 Darizula beaztuna!

Zure soñeko lillugarri
 Bitxiz josien azpian
 Koska politez gallur lirañez
 Or daukazu arpegian
 Gauza beltz eta nazkagarriak
 Dakuskitan bitartian,
 Ezin onetsi, ezin goraldu,
 Ezin maitatu, itz batian.

Dalarik guztiz eder-ederra,
 Daukala azpian odola,
 Orma negarrez bustietatik
 Gorrotoa dariola,
 Nola Butronen Gaztelua nik
 goraldu nezake, nola?
 Ezin aitatu lotsarik gabe
 Nere mingañoak iñola!

GURE UZTARGIA

Odei beltz eta bildurgarriaz
 Estalita inguru dana,
 Indarrik gabe zerutar argi
 Motelduten dijuana,
 Goian oñazkar eta zemaik,
 Bean larria ta lana..
 Ama, norgana jaso begiak
 Ez baldin bada zugana?

Gure begiko negar anpulu
 Guztien zapi biguna,
 Itun daudenen atsegiña ta
 Gaixo danen osasuna;
 Urraturikan atsekabeak
 Demaigun illuntasuna,
 Jai eguneko soñeko zuriz
 Sarri jazten gaituzuna.

Zu gabe nola bizi gindezke?
 Gure kutuna, zu gabe
 Berealaxe sasi t'arantzak
 Lirake lurraren jabe;
 Aldenduta zu, gure pozkida,
 Zenbat zotin ta naigabe
 Zorigabea bizitza eta
 Gizona zein zorigabe!

Zure lumatxo legun azpian
 Dago kabirik onena
 Miru zapelaitz erpedunaren
 Bildurrikan ez duena;
 Ugin artean, o gure kaia!,
 Izarretan ederrena
 Guri gau t'egun erakusteko
 Zeruko bide zuzena.

Obenduriak irainten badu
Gure Jaun ta Jabia
Gorroto lañioz estaltzeraño
Goitik datorren argia,
Ez dedin jausi zigor gogorra
Baizikan eskar berria,
Ama maitea, zu zera gure
Itxaropen —uztargia—.

Zure leinuru maitagarriaz,
Zeruko uztargia zera-
Ta, agertu zaitte, zabaldu zaitte
Guztiok atsegintzera;
Gizon burruka dabiltzan oiek
Ekarri itzazu bakera,
Diz-diz lenbailen, arren, egizu
Bazter batetik bestera.

Odol errekek! Uraren orde
Odola daukate ibaiak,
Buzoka talde bildurgarriak
Dakarzki gorputz usaiak,
Erriak ume zurtzez beteta,
Illez beteta zelaiak...
Ama, dirade zure semeak,
dirade gure anaiak!

Arrokeria zapaldu zazu,
Oinperatu kutizia,
gorrotuaren orde ipiñi
Biotz erdian bakia;
Ez bear danen kaltez agertu
Zazu laster arpegia.
Atoz ekaitzen azkena zeran
Gure zeruko uztargia!

Etsai amorruez dagoanaren
Erpetatikan atera
Ta ardi galduak biurtu itzazu
Artzai onaren mendera;
Maitasunaren lokarri deunaz
Lotu gaitzazu batera,
Zure Jesusen odolez danok
Erositakoak gera.

Zure mantupe gozoan beintzat
Nai ditugu gure egunak
Igaro, zure menpean bizi
Izan geran euskaldunak;
Euskal-errira zabaldu beti
Zure ego bigun-bigunak
Lurra kiskaltzen dagon artean
Kerizpe txit gozodunak.

Zeruko uztargi Jaunak jarria
Gure begien aurrean
Atsegiñaren ate guztiak
Itxita dauzkagunean,
Arren, kutuna, lagundu guri
Bizi geraden artean,
Baita betiko zeu ikustera
eraman, arren, iltzean.

UGIÑAK

Onuntz t'aruntz dabilta
 Ez dutela atsedean
 Unetxo bat ugiñak
 Arkitutzen emen;
 Au da bizkortasuna,
 Au da, bai, oldarra
 T'au da lengo lekuan
 Gelditu bearra!

Usterik aurrekoak
 Makalak zirala,
 Usterik aiek baño
 Geiago dirala,
 Badijoaz aurrera,
 Badijoaz... baña
 Ez dute egiten baizik
 Aurrekoak aña!

Arrokeriz puztuta
 Zabiltzan gizona,
 Atoz, une batean
 Eldu zaitez ona:
 Begira nola zure
 Asrno t'aburuak
 Darabilzkiten gora
 Ta bera buruak.

Arresi kotor ezin
 Dezuna gallendu
 Iñoiz zuk idoroko
 Bidean bazendu,
 Obe da bekokia
 Apalki makurtu
 Seta zitalez baño
 Alperrik apurtu.

ARKAITZA

Aldiz orto tartean
 Aldiz ots legunak
 Entzunaz, igarotzen
 Ditut nik egunak;
 Urdin t'itzaltsu laster
 Itxasoa dago,
 Baña era batean
 Ni bildurge nago.

Amaika iskanbilla ta
 Zapart et'eraso
 Nere aldamenian
 Dirade bai jaso...
 Igaro ziran eta
 Daukat nik burua
 Igarotzeko beste
 Ainbat gertutua.

Egurasten alaiki
 Zebillen ontzia
 Aize bolada batez
 Izan da iraulia,
 T'aren barruan irten
 Ziranak nasatik
 Itobear estuan
 Maiz emen dakust nik.

Gizonen egipenak
 Lirañak izanik
 Ez daukate zañetan
 Bear dan iraunik;
 Aiek ondatutzeko
 Aski da ekaitza
 T'anei ekaitzen kaltez
 Aski naiz arkaitza.

VOBIS... NOSSE

Esan zidaten uritik, arren,
 Lenbaitlen irten ne[n]dilla
 Basoan diran omen aundiko
 Osasun-belarren billa;
 Onuntz ta aruntz aulduta nago,
 Gogoa daukat erdi illa...
 Osasun-belar ederren orde
 Arantza mordollo pilla!

Egarri ni[n]tzan egiaz eta
 Nai nuan nere eztarria
 Bustitzeko, bai, aritz artean
 Zegon iturri garbia.
 Auxe tamala! Auxe benetan
 dala bai negargarria!
 Len iturri zegon lekuan
 Tella zar basez betia...

Muga ta azkenik gabeko ondartzan
 Dagon bidazti bakarria
 Pozez jartzen da noski ikusirik
 Erreka garden azkarra,
 Zugaitz ostotsu kabiz betiak,
 Nun nai lore ta belarra,
 Baratz eder bat dirudiala...
 Ta urreratzean... ondarra!

UDAZKENA

O nere gaurko begi beraak!
 Auxen da biotz samurra
 Dakuskitala berez jausitzen
 Ur, intxaur, kaztain, ezkurra...
 Oñazerikan ez det nabaitzen,
 Ez dakit zer dan bildurra;
 Zuri begira nagoalako
 Daukat daukadana, lurra.

Erantzi zendun bitxi ta lorez
 Jositako soñekoa,
 Oimperatua daukazu zure
 Udaberriko aroa,
 Aize gogorren indarrez gora
 Ta bera dabil ostoa
 T'ezin ulertu diraden gauza
 Leunak esaten dijoa.

Muno mendiak osoro ditu
 Estali oritasunak,
 Margo bategaz agiri dira
 Aran alor-ederdunak;
 Ori basoak, txit zurbilduta
 Txarakadi len illunak,
 Bene-benetan eldu zaizkigu
 Udazkenaren egunak.

T'azkena, zeñek ez jakin ondo?
 Da beti negargarria,
 Bukatutzero dijuan gauzak
 Ematen digu larria;
 Ikututzean maite degunak
 Eriotzaren atia
 Uste ez degula jarritzen zaigu
 Barrena artegaz betia.

T'iltzera zuaz, sortitz lenago
 Zoragarria ziñana,
 Etorritzean udaberriko
 Egun aietan gugana;
 Alaitasuna nunai oparo
 Zabaldutzen zenduana
 Alargunaren soñeko beltzez
 Estali zerade dana.

Iltzera zuaz, eta jeistera
 Lasterka zuaz obira,
 Baldin luzatu bazaizu gaba
 Egunak laburtu dira;
 Aize epelaren ordez iparra,
 Malutak jira ta bira
 Neguko txori gaixoak legez
 Nola dabiltzan hegira.

Azken agurra demaizut anei
 Eskar zorigarriduna,
 Ainbeste bider guri biotzak
 Alaitu dizkiguzuna;
 Zu zinjuazen bidetik baldin
 Bazijuan ondasuna
 Esker-oneko malkoz bustitzen
 Nago zuazen eguna.

Auxen da gaurko negar zioa
 Eta, nagola samurra,
 Begietatik malkoak datoz
 Goitikan legez elurra,
 Oñazerikan ez badu soñak
 Ez det esaten gezurra
 Miñez gogoa dezula jartzen,
 Iltzera zuazen lurra.

Soil, osto gabe, larru gorrian
 Or dago baso zatarra,
 Ostotxurien eran ain eze
 Ta mardul zegon zumarra;
 Onen adarrak astindurikan
 Orain datorren iparra
 Dala dirudi garailari irten
 Dan eriotz-deadarra.

Albiñu luze zillarrezkoaz
 Arotutako mendia
 Esaten dute dirudiala
 Agure buru zuria,
 Pollitagoa deritxot baña
 Beste baten iritzia
 Dala sortitza lurpetutzeko
 Erori dan maindiria.

Au da ludiko gauza guztien
 Amaitu bear-bearra!
 Guztiak juten badira, nola
 Luzaroan egon zarra?
 Sortitza alaia zeguanean
 Egiten bagendun parra
 Ikusirikan itun dagola,
 Nork eragotzi negarra?

T'il bear orain. Onela gizon
 Guztiak ilko balira,
 Onez inguru danak beteta
 Gero jetxirik obira!
 Urbildutzean eriotzaren
 Atari bildurgarrira,
 Onbidez esku biak beteta
 Egongo bani[n]tz begira.

Orriak legez erori arren
 Nere ille t'amets guztiak,
 Galtzen dirala betiko guztiz
 Maite nituan ustiak,
 Goiko mandio ederren baten
 Nere lan eta nekiak,
 Ai, ikusiko banituzke nik
 Diz-diz egiten jarriak!

Sortitzak legez nai det nik utzi
 Gure negarrezko ibarra,
 Onela itxaron nezake eriotz
 Geienentzat ain zatarra;
 T'idukirikan nere ezpañetan,
 Itzaltzen etzaidan parra
 Igo zerura beti izateko
 Zoriondun zerutarra.

ORBANGEARI

Sortu ziñaden egun onetan
 Urbildutzen naiz zugana
 Orban gabeko Neskuts maitatzen
 Biotzetik zaitudana;
 Nere itxaropen bakarra izanik,
 Altsua ta samurra dana,
 Egokiago nori azaldu
 Nezaioke nere lana?

Zotiñez nagon tokitik goruntz
 Zuzentzen ditut begiak,
 Zuzentzen dizkit daukazun alki
 Diztikorraren argiak;
 Uxatu bada, goizeko izarra,
 Nere illuntasun guztiak,
 Egun onetan poztu ditezen
 Goiak bezelaxe biak.

Etzera gure zorionean
 Ludi gaiztoan sortua,
 Arantza zorrotz artean sortzen
 Dan legez lore gozua?
 Atsekabeaz beteta dauden
 Guztien pozkor osua,
 Erruki zaitez niaz ta neri
 Luzatu zure besua.

Aintza ta lorez inguratuta
 Ama maitea ikusirik
 Biotza zabal jarritzen didan
 Alaitasuna daukat nik;
 Aztutzen zaizkit ezbear danak,
 Ez det orduan zotiñik,
 Ta iduritzen zait irten nuala
 Itun neunkan espetxetik.

Aintza gaur zuri, Goiko Jaunaren
 Alaba kutun-kutuna,
 Ludiko gauza guztiak baño
 Geiago maite zaituna;
 Gotzon guztiak lilluraturik
 Dauzkazun edertasuna,
 Aulkirik gailen ederrenian
 Zauden gure Bakalduna.

Aintza zuretzat zeradelako
 Guretzat aintzik onena,
 Diguzulako biurtu garbi
 Galdu genduan omena;
 Gora guraso zarren buruak,
 Poztu zaitez aitalena,
 Begira lore zugaitz zarretik
 Eze ta lirain irtena.

Lore benetan ederra, bere
 Likurt indartsu gozua
 Dagon tokitik asi ta gero
 Nunai banatzen dijua;
 Atsegintzen du ludia, baita
 Atsegintzen du zerua.
 Onetsi bedi Neskuts orbange
 Zorionean sortua!

Inguru dana, bazter osoa
 Lokatz zikiñez eta arri
 Gogorrez emen luze ta zabal
 Ikusten degula sarri,
 Bide bigun bat bearrekoa
 Genduan nun oñak jarri,
 Baita bear zan ere lore bat
 Nori begiak ezarri.

Aintza bai zuri ludiko lore
 Danontzat maitagarria,
 Lore bat baño egokiago
 Zerana loretegia;
 Ta almen guztiaz aintzatu bedi,
 O Neskuts orbangabia,
 Edertasunak orrela zukan
 Batu zituan Jabia.

Ez aztu baña zeruan egon
 Arren zerala gutarra,
 Egun batean zala zurea
 Orain daukagun ibarra;
 T'entzun samurki, orbange sortu
 Zeraden Neskuts bakarra,
 Entzun gaur dar-dar dagon kolkotik
 Dijukizun negarra.

1918

EGITE ONEN BILLA

Beren obiak, beren betiko
 Itsas barrenak utzirik,
 Illen argi dan illargiari
 Nunbait begiratu nairik,
 Uin arroen bizkar gañian,
 Bata bestian atzetik...
 Irudimenak ikusten badu
 Irudimenez dakust nik.

Alde batera *Barbara deuna*,
Mollarri dute bestera,
 Ta datoz, sarri bizi zirala
 Etortzen ziran antzera...
 Urte gitxien buruan oso
 Aldaturik goitik bera
 Jauregi polit berridun Zarau[t]z
 Ondartzan lengua zera.

Umant apalak! Itxasgañian
 Ibillita jira bira,
 Noizbait biar da, jetxi ziraden
 Itxasuaren erdira...
 Ondo dakiten ondartzara gaur
 Ondo dakiten tokira
 Ito ziraden asaba zarrak
 Beingoan etortzen dira.

Zalbide beruntz dizdiz egiñik
 Datozen uren gañian,
Arizia-ko zugaitz artetik
 Datorren aize leunean,
 Odeiak legez egaz batzuek,
 Oñez berriz asko bean...
 Orra nun diran zarauztar illak
 Bata bestien aurrean!

Eta lenbaitlen bakoitzak bete
 Nairik bere eginkizuna,
 Arin darabill gorputz ezurruts
 Eta gogo kezkaduna;
 Ekin lanari munduan dagon
 Artean illuntasuna,
 Agertu baño lenago berriz
 Mendigañetik eguna!

Biurtu dira jaioterrira,
 Etorri dira batera
 Egite eder bat, beren gauz on bat,
 Al badute, billatzera;
 Aldendu biar eguna baño
 Lenago berriz ostera,
 Jaunagandikan aurkitutako
 Gauzen saria artutzera.

Sasi belarrez betea dagon
 Sagasti landu gabian
 Esku utsa baño ez da topatzen
 Sagarra nai degunian;
 Ale gozoak erraz aurkitu
 Nai baditugu gabian,
 Pillaka batu ta utzi gañera
 Ondo dakigun tokian!

Etzuten noski Zarauztar askok
 Egi agiri au jakin,
 Etzuten gauz on egite ederren
 Pillorik munduan egiñ;
 Argatik orain estu ta larri
 Dabiltz gora ta bera ariñ,
 Eta biarra duten gauz ona
 Gaxoak billatu ezin!

Zigordia-tik bata dijua
 Azterturikan guztia,
 Ta auxe bakarrik aurkitutzen du:
 Utsa dala bere ustia;
 Biar zanian egiñ ez bazan
 Egite eder egokia,
 Alper-alperrik izango degu
 Gero negar egitia.

Auxe berbera gertatu zaio
Azaran bizi zan orri,
 Daukala lotsaz arpegi illuna,
 Gauz onez gogoa gorri;
 Ezarri gabe, beria da-ta,
 Erru gaiztorik iñori,
 amorruz dio: neretzat obe
 Zan ez banintzan etorri.

Nun nai zotiña, beranduegi
 sortzen dan damua nun nai,
Mendilauta-tik *Txiliku*-raño
 Alperrik entzuten dan, ai!
 Gauz onik ezin arturikan
 Larri dabiltz geienak, bai,
 Ez baña danak: orra nun dagon
 Begira! gizon bat alai.

Goienetako mallan dirudi
 Bizitzan egona dala,
 Izatez edo egitez izen
 Aundiaren jabe zala;
 Agurgarria, mardula soñez
 Benetan baldin bada ala,
 Esango nuke bere gogoa
 Ederragoa duala.

Or zijuala begiraturik
 Eskuira ta ezkerrera,
 Bere eskuetan eramateko
 Zerbait Jaunaren aurrera,
 Utzirik bere lagun gautarrak
 Juan daitezen aurrera,
 Ezin agertu lezaken pozez
 Bertan gelditu da bera!

Etziran izan —azkenez dio
 Jasorik bere begiak—
 Etziran izan utsak bizitzan
 Izan nituan ustiak;
 Talde galantan igaro arren
 Zuben gañian urtiak,
 Lengo lekuan sendo zaudete
 Nere eskuen egitiak.

Ederki zaude nik egindako
 Maite zaitudan etxea,
 Erri guztian zabalduzteko
 Barruan dezun bakea,
 Iñoiz zeruaz ez dedin aztu
 Zarautz nere erri maitea,
 Iñoiz ez dezan, entzun o Jauna!,
 Galdu zeruko bidea.

Onetarako beintzat zindudan
 Esku zabalez nik jarri,
 Onetarako San Franziskoren
 Seme maiteak ekarri;
 Auek erriaz bat-bat egiñik
 Ta lagundurik alkarri,
 Izan zindezen bientzat nere
 Onginaien ezaugarri.

Askotan entzun dezu gañian
 Ekaitz gaiztoen orrua
 Ta askotan txori gabe gelditu
 Zerade, kabi gozua;
 Igaro ziran odei zitalak,
 Jarri zan urdin zerua.
 Baita berotu zuten berriro
 Txoriak bizilekua!

Agur, irureun urte lepoan
 Eukirik sendo zaudena,
 Bizi luzaro! Oraindik ez da
 Eldu zugana zedena,
 Zu zera pozez betetzen nazun
 Nere egiterik onena,
 Gaur Jaunagana biurtutzeko
 Daukadan itxaropena!

Agur, banua, Zure gañian
 Dauzkat beti nik begiak,
 Ill arren iñoiz ez ditut utzi
 Euki nitun arduriak;
 Opa nituan egite ederrez
 Beteta nere esku biak,
 Eguna dator eta banua
 Artzera goiko sariak.

Erritar gizon maitagarria
 Esan nor zeran, esan nor,
 Jakin nai nuke nori diotan
 Egite on eder au zor;
 Oroimentxo bat zor ez dizunik
 Emen Zarautzen ez da iñor...
 Ezpaiñ gozoak idikirikan
 Esaten du: Manzisidor.

GORANTZ

Gorantz dijoaz nere begiak
 Gorantz dijoazkit berez;
 Nik berriz ondo zergatik ara
 Dijoazkitan jakin ez...
 Antxen itxaron ditudan eder-
 tasunen maitasunez?
 Emen biotza minberatutzen
 Duten arantzen bildurrez?

Gorantz begiak! Zorionean
 Gau t'egun gorantz bijoaz
 Era berean, biotz iluna
 Zeu alaitutzen bazoaz:
 Goitik datorren etetzen ez dan
 Euri gozoen tantoak,
 Gozaten dizkit sarri ta garratz
 Ditudan negar malkoak.

Gorantz igo zan guztion Bide
 Dan gure Jesus maitea,
 Erakusteko nun dagon gure
 Zorioneko bidea,
 Irakasleak daukan lekura
 Igo dedin ikaslea,
 Arranuaren atzetik alan
 Dijoia arrano-kumea.

Ai!, baña argalak izan gu beti,
 Ta goian egon zerua!
 Luzatu arren Jaunak, guk ez nai
 Luzatu gure besua...
 Betiko, orduan, galduak, degu
 Orain miña, gero sua?
 Nork daki, baldin ez bagenduke
 Ama laztan bat altsua!

Ama laztan bat zeruetatik
 Guri begira dagona
 Ezagutzeko zer izango dan
 Seme maitientzat ona,
 Jaungoikuaren Ama izan arren
 semetzat dauka gizona,
 Artzen duala beretzat oni
 Dagokion zoriona.

Atoz, esaten dio maitaro
 Jesus onak gizonari,
 Atoz, zuretzat daukat jarleku
 Dakuszuna dizdizari,
 Zure eskuetan nere laguntza,
 Eta zuretzako sari
 Betiko dana, baldin ekiten
 Badiozu bideari.

Daukan tokia lagatzen bildur
 Izan oi dan umetxoa;
 Diola alperrik bein eta berriz
 Aitak: Atoz, enetxoa;
 Latza bidea nunbait, ta bera
 Bildurri edo gaiztoa,
 Deika dagoan aitarengana
 Ura beintzat ez dijoa.

Amaren errai bigunak ezin
 Utzi onela semia,
 Ezin ikusi galtzeko zori
 Txarrean bere maitia,
 Ta dio: baldin berak ez badu
 Onera nai etortia,
 Nuan, tokirik ederrena da
 Semia dagon tokia.

Arantzez eta zotin garratzez
 Badago bete-beterik
 Aspalditikan bere gañian
 Ez dala ikusten lorerik
 Igar mendiak legor biotzak,
 Aserre berriz gañetik,
 Jauna, daukala zigorra alboan...
 Zer, jun gabe, egiten det nik?

Nuan, zaurien eztigarrizat
 Izango du maitasuna,
 Bigun samurki biurtzen dala
 Biotz gogor zitalduna;
 Argia, poza datozen eran
 Datorrenian eguna,
 Euskalerrian zabalduko da
 Neugaz zorientasuna.

Iduki arren nere mendean
 Zeru ta ludi osua,
 Ondo jakiñik Jaunak emanda
 Neronek dedan eskua,
 Gozatutzeko gizonen biotz
 Arantzez minberatua,
 Arantza baten gañean nai det
 Iduki bizi lekua.

Arantzen ordez ugari lorak
 Alboan sortuko dira,
 Arritasunez dirala jartzen
 Guztiak onei begira;
 Arantzazuren izena jaisten
 Danian erri-erdira,
 Igoko dira guztiak arkaitz-
 Arteko lorategira.

Ez txori polit alai dabiltzan
 Zugaitz batera bestetik
 Abestitxoak dakizkitenak
 Udaberrian bakarrik
 Ego-gabeko aingeru ezin
 Egon diranak isillik
 Egun eta gau urte guztian
 Emen euki nai ditut nik.

Obeto berriz jagotutzeko
 Maite ditudan semiak,
 Aloña mendi gañetik ernai
 Eukiko ditut begiak;
 Alan alboko tontorretatik
 Artzai arduraz betiak
 Jagotzen ditu Urbian beldur-
 Gabe dabiltzan ardiak.

Luze ta zabal Gipuzkoan nik
 Eukiko ditut gau t'egun
 Nere begiak eta geiago
 Nere biotza artegadun;
 Betoz nigana seme maiteak
 Neu naiz beren Ama kutun
 Euren artera jeitxi nintzana
 Izateko beti lagun.

Betoz nigana... Aldapa latzdun
 Zeruko bidea dala?
 Bakarrik ango bide luzea
 Artzeko bildur dirala?
 Emen zerura zuzen dijoan
 Jakoben armall zabala!
 Emen kezka ta zotin guztiak
 Isiltzen ditun magala!

Goratu, seme maiteak, zuben
 Biotzak! Ez, arren, beko
 Gauzen maitale zeratela, izan
 Betiko zoritxarreko;
 Arren, luzatu zuben besuak
 amarenak artutzeko,
 Ama dagoan tokian izan
 Zaitetzen zorioneko!

Ez nuke izan nai eskar-txarreko
 Gorrotogarri dan gorra,
 Gogo onez entzun nai nuke beti
 Amaren dei maitekorra;
 Ama laztana, zure bidezko
 Esanak egiteko, orra
 Biotza daukat gertu ta bigun
 Len izan badet gogorra.

Bean arkitzen ez dan zorion
 Opa detanaren billa,
 O maite nazun Ama! Jasotzen
 Det nere biotz erdi illa;
 Begoz or bean naigabetutzen
 Nauten gezur ta iskanbilla.
 Amaren magal gozoan nere
 Gogoa bizi dedilla!

Zure errukizko begiak, Ama,
 Arren itzuli izkidazu,
 Samiñez dagon biotz gaxoa
 Gozatutzen badakizu;
 Ama zera-ta, semien alde
 Zuk zer egingo ez dezu?
 Gure samiñak gozatutzeko
 Zaude bai or Arantzan Zu!

1919

ZUGANA...

Aranzazu'ko Ama laztana,
Zugana nere begiak
Dijoaz, eta zugana ditut
Jasotzen nere esku biak;
Errukiduna zeran ezkeru,
Gozatu nere zauriak...
Aspalditikan zeugan jarrita
Dauzkat nire uste guztiak!

Gogoz entzuten badezu beti
Zure semien arrena,
Entzun gaur gogoz zure aurrean
Auspeztutzen denarena;
Erruki zaitte, amostu bedi
Nere gaitzaren eztena;
Erruki zaitte, betor lenbaitlen
Ezbeurraren azkena.

Berriz ikusi daidan maitaro
Zure arpegi gozoa,
Zure aurrean aurkeztu nadiñ
Biotz eskar onekua.
Aranzazuko Ama laztana!
Zugana nere gogoa
Biar dituan eskarren billa
Ustez beterik dijoa.

AGUR AMATXO MAITEA

1

Zugandik aldentuta
Aspalditikan, ai!
Ezin egon, Amatxo,
Ezin egon alai;
Baña gogoraturik
Dala zure eguna,
Pozez bidaltzen dizut
Gaur agur biguna.

Zauden tokira nere
Begiak jasorik
Egunez eta gabaz
Oi ditut euki nik;
Urrungaitzez urtuta
Emen naukazu, bai,
Zugana juateko
Zorionaren zai.

2

Gau isill ontan ernai
Nagola begira,
Lo zeuden oroitz asko
Esnatutzen dira:
Urdiñ dago ozkarbi izar
Ederrez josia
Txikitan nik ainbeste
Bider ikusia!

Kiñuka zauden izar
Biotz esnalea,
Agurtu maite dedan
Uritxo maitea,
Esan ez dala itzali
Biotzeko sua,
Eraman gaur bidaltzen
Diodan musua.

Egon arren urruti
Nere sorterría
Daukadala dirudit
Aurrean jarria;
Uri benetan maite
Zaitudana, jakin
Zure zati bat beti
Dagola nerekin.